

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА АУДИТУ**

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ГНАТЮК ТЕТЯНА ОЛЕКСІЇВНА

УДК: 657.1.351

ВИПУСКНА РОБОТА

**ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ПРИ ФОРМУВАННІ
ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ РУХОМ СИРОВИНИ І МАТЕРІАЛІВ
ТА ОПОДАТКУВАННЯ МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Спеціальність 071 – облік і оподаткування

Подається на здобуття освітнього ступеня магістра

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Т.О. Гнатюк

Науковий керівник
Цаль-Цалко Юзеф Сигізмундович,
доктор економічних наук, професор

Житомир – 2020

АНОТАЦІЯ

Гнатюк Т. О. Організація системи бухгалтерського обліку при формуванні інформаційних ресурсів для управління рухом сировини і матеріалів та оподаткування молокопереробних підприємств. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 071 – облік і оподаткування. – Житомирський національний агроекологічний університет Міністерства освіти і науки України, Житомир, 2020.

Кваліфікаційна робота є розвитком теоретичних основ щодо організації руху сировини та матеріалів та розробкою науково-методичних і практичних рекомендацій щодо їх удосконалення в молокопереробних підприємствах.

Для досягнення мети дослідження в роботі поставлено і вирішено наступні задачі: дослідити теоретичні основи визначення термінів «сировина» та «матеріали» як економічних категорій; обґрунтувати сучасні методологічні засади організації наявності та руху сировини та матеріалів в умовах ринкової економіки; проаналізувати стан молокопереробних підприємств України; здійснити аналіз наявності та руху сировини та матеріалів в молокопереробних підприємствах; обґрунтувати концептуальні засади удосконалення організації наявності та руху сировини та матеріалів в молокопереробних підприємствах України; формування податкової політики молокопереробних підприємств.

Об'єктом дослідження є організація наявності та руху сировини та матеріалів в ринкових умовах та оподаткування молокопереробних підприємств. Предметом дослідження є організаційно-економічний механізм руху і використання сировини та матеріалів в сучасних умовах розвитку України та оподаткування молокопереробних підприємств.

Практичність результатів полягає в тому, що теоретичні положення, викладені в роботі, доведені до рівня конкретних рекомендацій, про що свідчить впровадження наукових результатів на державному, регіональному рівнях та на рівні підприємств і можуть бути використані в навчальному процесі.

Ключові слова: облік, аналіз, аудит, звітність, виробничі запаси, сировина та матеріали, молокопереробні підприємства

ANNOTATION

Gnatiuk T. O. Organization of accounting system for the formation of information resources for the management of the movement of raw materials and taxation of dairy enterprises. – Manuscript.

Qualification work for the master's degree in specialty 071 – accounting and taxation. – Zhytomyr National Agro-Ecological University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Zhytomyr, 2020.

Qualifying work is the development of theoretical foundations for the organization of movement of raw materials and the development of scientific, methodological and practical recommendations for their improvement in dairy enterprises.

In order to achieve the goal of the study, the following tasks were set and solved: to investigate the theoretical bases for defining the terms “raw materials” and “materials” as economic categories; to substantiate modern methodological principles of organization of availability and movement of raw materials in the conditions of market economy; analyze the state of dairy enterprises in Ukraine; to analyze the availability and movement of raw materials in dairy enterprises; to substantiate the conceptual principles for improving the organization of the availability and movement of raw materials in Ukrainian dairy enterprises; tax policy formation of dairy enterprises.

The object of the study is the organization of the availability and movement of raw materials in market conditions and taxation of dairy enterprises. The subject of the research is the organizational and economic mechanism of movement and use of raw materials in the current conditions of development of Ukraine and taxation of dairy enterprises.

The practical significance of the obtained results is that the theoretical provisions outlined in the paper are brought to the level of specific recommendations, as evidenced by the implementation of scientific results at the state, regional and enterprise levels and can be used in the educational process.

Keywords: accounting, analysis, audit, reporting, inventories, raw materials, dairy enterprises

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
Розділ 1. Теоретичні основи організації бухгалтерського обліку, аналізу, аудиту і звітності наявності та руху сировини і матеріалів на підприємствах	8
1.1. Сировина і матеріали як економічні категорії в бізнесі та об'єкти обліку і управління.....	8
1.2. Роль і функції бухгалтерського обліку, аудиту, звітності, аналізу і оподаткування в системі управління підприємством	11
1.3. Особливості господарської діяльності та економічний стан молокопереробних підприємств	13
Висновки до розділу 1.....	17
Розділ 2. Організація та методика облікового процесу наявності та руху сировини і матеріалів та відображення їх у звітності підприємства.....	19
2.1. Організація первинного обліку наявності та руху сировини і матеріалів підприємства.....	19
2.2. Організація та методика облікового процесу наявності та руху сировини та матеріалів.....	21
2.3. Аналіз і аудит наявності та руху сировини і матеріалів та використання їх результатів в управлінні підприємством	24
Висновки до розділу 2.....	30
Розділ 3. Формування податкової політики молокопереробних підприємств...	31
3.1. Теоретичні основи системи оподаткування молокопереробних підприємства.....	31
3.2. Особливості оподаткування господарських операцій з надходження сировини та матеріалів на молокопереробних підприємствах.....	32
3.3. Організація фінансового обліку та декларування податкових платежів в процесі руху сировини та матеріалів на молокопереробних підприємствах.....	35
Висновки до розділу 3.....	39
ВИСНОВКИ.....	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	42
ДОДАТКИ.....	46

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Виробничі запаси та їх елементи займають важливе місце у виробничому процесі підприємства, оскільки без їх участі на підприємстві перебіг виробничого процесу неможливий. Запаси, включаючи сировину, займають особливе місце у сфері нерухомості, а домінуючі елементи у структурі витрат підприємств з різними сферами діяльності складають найважливішу та найважливішу частину оборотних активів компанії. Вони обов'язково враховуються при визначенні результатів діяльності підприємства та при розкритті інформації про його фінансовий стан.

Запаси займають особливе місце не тільки у власності підприємства, а й особливе місце в структурі витрат, адже товарно-матеріальний запас є основною складовою у формуванні собівартості готової продукції. Враховуючи це, молокозаводи приділяють особливу увагу обліку, аналізу та аудиту руху сировини та матеріалів.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є розробка теоретичних основ організації та методології процесу обліку наявності та надходження сировини та матеріалів, розробка наукових, методичних та практичних рекомендацій щодо їх удосконалення на молокопереробних підприємствах.

Для досягнення мети дослідження в роботі поставлено і вирішено наступні задачі:

- дослідити теоретичні основи визначення термінів «сировина» та «матеріали» як економічних категорій;
- обґрунтувати сучасні методологічні засади організації наявності та руху сировини та матеріалів в умовах ринкової економіки;
- проаналізувати стан молокопереробних підприємств України;
- здійснити аналіз наявності та руху сировини та матеріалів в молокопереробних підприємствах;

- обґрунтувати концептуальні засади удосконалення організації наявності та руху сировини та матеріалів в молокопереробних підприємствах України;
- формування податкової політики молокопереробних підприємств.

Об'єктом дослідження є організація наявності та руху сировини та матеріалів в ринкових умовах та оподаткування молокопереробних підприємств.

Предметом дослідження є організаційно-економічний механізм руху і використання сировини та матеріалів в сучасних умовах розвитку України та оподаткування молокопереробних підприємств.

Методологічною базою дослідження використовувались такі методи: діалектичний метод пізнання; теоретичне узагальнення; індукції та дедукції; абстрактно-логічний; комплексно-системний підхід; графічний і табличний; групування та статистичних порівнянь; аналізу і синтезу.

Основні джерела інформації. Питання сутності виробничих запасів, в тому числі сировини та матеріалів, розглянуто в багатьох економічних виданнях. Серед науковців, які займалися дослідженням цього питання, можна назвати таких як: Ф. Ф. Бутинець, П. С. Безруких, С. Ф. Голов, В. С. Лень, М. С. Пушкар, Н. В. Ткачук та ін. Зазначимо, що попри значні напрацювання щодо розкриття проблемного питання сутності сировини та матеріалів, єдиної позиції серед вчених не існує.

Інформаційною базою роботи є законодавчі та інші нормативно-правові акти України з питань регулювання обліку запасів, матеріали науково-практичних конференцій з проблем методології бухгалтерського обліку, матеріали державних органів статистики, дані фінансової звітності АТ «Житомирський маслозавод» тощо.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що теоретичні положення доведені до рівня конкретних рекомендацій, про що свідчить впровадження наукових результатів на державному, регіональному рівнях та на рівні підприємств і можуть бути використані в навчальному процесі.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі обґрунтовано систему обліку руху сировини та матеріалів та розглянуто підходи до оподаткування молокопереробних підприємств, що дає можливість зробити наступні висновки:

1. Для цілей бухгалтерського обліку сукупний склад запасів розкривають такі складові: сировина, матеріали, паливо, запасні частини, МШП, НЗВ, ГП, товари у вигляді матеріальних цінностей, що призначені для перепродажу, поточні біологічні активи. Залежно від технологічних особливостей сировину та матеріали поділяють на групи, підгрупи, типи за найменуванням, сортом, розміром та подібними ознаками. Ця класифікація відображена в номенклатурах – систематизованих списках матеріалів.

2. Система бухгалтерського обліку функціонує з метою надання користувачам (суб'єктам запиту) необхідної інформації для прийняття управлінських рішень. Дане твердження при дослідженні значення бухгалтерського обліку в управлінні підприємством вимагає розуміння процесу прийняття управлінських рішень та ідентифікації користувачів облікової інформації, їх інформаційних запитів.

3. Глибокий аналіз ситуації на ринку молока і молочної продукції свідчить, що за 12 місяців минулого року українські компанії виробили 10,11 млн т молочної продукції, що на 1,9 % менше, ніж за аналогічний період 2017 р. (10,98 млн т), при цьому 73 % збору молока припадає на частку населення, а на ферми тільки 27 %.

4. Господарські операції, пов'язані з надходженням і рухом сировини, що надходить на молокопереробні підприємства супроводжуються документами, які умовно можна розділити на три групи: договори на поставку продукції; документи що є підставою для оприбуткування і обліку руху молока при виробництві продукції; документи, що підтверджують відповідність молока встановленим нормам і стандартам.

5. Для організації обліку сировини в системі бухгалтерських рахунків, нами запропоновано, відкрити субрахунки до нього другого порядку до субрахунку 201 «Сировина і матеріали». За кожним аналітичним рахунком здійснюється облік

залишку і руху сировини в одиницях фізичної маси, фактичної наявності жиру, а при необхідності і білку та її вартості.

6. До складу запасів в АТ «Житомирський маслозавод» входять: готова продукція, товари для перепродажу, сировина та матеріали, пакувальні матеріали, запасні частини та приладдя, інші запаси. В цілому вартість запасів, за період 2016–2018 рр. збільшились на 41785 тис.грн. Найбільше збільшення відбулося у сумі вартості товарів для перепродажу і сировині та матеріалів, відповідно на 24081 тис.грн. та 19594 тис.грн. Визначення мінімального запасу за видами матеріальних ресурсів для безперервного виробництва здійснюється шляхом нормалізації запасів.

7. Податки є інструментом формування економічної та податкової політики, перерозподілу національного багатства. Кожна країна може створити власну модель податкової системи, яка буде включати методи оподаткування та його об'єкти, види і ставки податків, а також умови сплати та ін. Основним джерелом поповнення бюджету є податок на додану вартість.

8. В податкового обліку специфікою при відображенні операцій з ПДВ є те, що не можна до податкового кредиту включати не підтвержені витрати податковими накладними чи митними деклараціями. При отриманні результатів зведеного розрахунку за поставкою та придбанням товарів (робіт, послуг) заповнюється Декларація з ПДВ. Порядок її заповнення та подання регулюється главою II "Адміністрація податків, зборів, платежів" та главою V "Податок на додану вартість" Податкового кодексу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абраменко С. А. Облік виробничих запасів: порядок проведення, документальне оформлення. Київ : МАУП, 2010. 318 с.
2. Аудит : навч. посібник / Ю. С. Цал-Цалко, Ю. Ю. Мороз., Л. А. Суліменко [та ін.]; [під заг. ред. Цал-Цалко Ю. С.]. Житомир :Рута, 2012. 392 с.
3. Бегун С. Особливості визнання та оцінки виробничих запасів. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2015. № 3. С. 74–79.
4. Бойцова М., Маханько О., Клиженко Я. Усе про облік запасів; 2-е вид., перероб. і доп. Харків : Фактор, 2014. 160 с
5. Васильчак С. В. Особливості функціонування ринку молока та молочної продукції. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. № 15.4. С. 357–362.
6. Верига Ю. Роль обліку в управлінні підприємством. URL: http://sophus.at.ua/publ/2012_12_11_12_kampodilsk/sekcija_2_2012_12_11_12/rol_obliku_v_upravlinni_pidpriemstvom/12-1-0-273
7. Виробничі запаси: характеристика та склад. URL: http://ru.osvita.ua/vnz/reports/econom_pidpr/19554/
8. Гамова О. В., Мельник М. М, Шляхи вдосконалення бухгалтерського обліку та аудиту виробничих запасів. URL: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/11/28.pdf>
9. Грицишен Д. О., Каленчук Л. В. Обліково-аналітичне забезпечення управління виробничими запасами підприємства. *Вісник ЖДТУ*. 2014. № 4 (70). *Сер. Економічні науки*. С. 268–276.
10. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
11. Джеджула В. В., Єпіфанова І. Ю., Дзюбко М. Ю. Напрями підвищення ефективності діяльності підприємств молочної галузі. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 11. С. 12–14.
12. Динаміка обсягів реалізації молочних продуктів, Державний комітет статистики URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

13. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
14. Зубченко В. В. Якість молока як основний чинник забезпечення конкурентоспроможності продукції. *Вісник аграрної науки*. 2011. № 4. С. 79–81.
15. Керанчук Т. Л. Молочна галузь України: перспективи і проблеми розвитку. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. № 3(08). С. 133–136.
16. Макаренко А. П., Меліхова Т. О., Подмешальська Ю. В., Чакалова Н. С. Бухгалтерський облік: навч.-метод. посібник. Запоріжжя : ЗДІА, 2018. 602 с.
17. Максименко І. Я. Особливості бухгалтерського обліку товарних запасів в системі управління торгівельним підприємством. *Economics and finance*. 2016. № 9. С. 228–230.
18. Максименко І. Я., Васильченко Е. В. Особливості бухгалтерського обліку та оподаткування товарів через інтернет-торгівлю. *Молодий вчений*. 2018. № 9. С. 253–256.
19. Максименко І. Я., Іванченко А. Г. Особливості визначення та класифікація запасів в процесі управління підприємством. *Zbiór artykułów naukowych recenzowanych*. 2019. № 19. С. 22–23.
20. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси» URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_021
21. Місце і роль економічного аналізу в управлінні підприємством. URL: <http://um.co.ua/7/7-17/7-170712.html>
22. Мокляк М. В., Чорномурова В. Ю., Сергієнко А. Г. Маркетингові аспекти управління запасами підприємства. *Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова*. 2016. Вип. 3. Т.21. С. 63–66.
23. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Мінфіна України від 07 лютого 2013 р. № 73 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
24. Охрамович О. Р. Бухгалтерський облік запасів в країнах СНД: правове регулювання. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Економічні науки*. 2004. № 4(30). С. 198–203.

25. Податковий кодекс України від 02 грудня 2010 р. № 2755. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
26. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства Фінансів України від 20 жовтня 1999 р. № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>
27. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21 грудня 2017 р. № 2258. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>.
28. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. № 996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
29. Саблук П. Т., Демьяненко М. Я. Словник-довідник фінансиста АПК. Інститут аграрної економіки, 1990. 203 с.
30. Сайко О. В. Облік і контроль виробничих запасів (на прикладі підприємств молокопереробної промисловості України). автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.04 / О.В.Сайко; Київ. нац. екон. ун-т. Київ, 2009. 19 с.
31. Світлична В. Ю. Актуальні проблеми організації і ведення обліку виробничих запасів підприємствами України. URL: http://www.economy-confer.com.ua/full_article/716
32. Смалій Ю. О., Бенчак В. І., Польова Т. В. Удосконалення обліку та контролю наявності та руху виробничих запасів на підприємстві. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7360>
33. Сопко В. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством. Київ : КНЕУ, 2006. 526 с.
34. Степанчук С.О., Єфісько Ю.Ю. Стан та перспективи розвитку молочного ринку України. *Економіка та держава*. 2018. № 5. С. 99–102.
35. Ступінська М. В. Організація внутрішньогосподарського контролю запасів на підприємстві. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 8. С. 84–86.
36. Тивончук С. В., Тивончук Я. О., Павлоцька Т. П. Розвиток ринку виробництва молока в Україні в контексті євроінтеграційних процесів. *Економіка АПК*. 2017. № 4. С. 25–31.

37. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник; 5-е вид., доп. і перероб. Київ : Алерта, 2011. 976 с.
38. Цал-Цалко Ю. С. Управлінський облік : підручник / Ю. С. Цал-Цалко, Ю. Ю. Мороз., Н. І. Цегельник. Житомир : Рута, 2015. 632 с.
39. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз : підручник / Ю. С. Цал-Цалко, Ю. Ю. Мороз., Л. А. Суліменко. Вид. 5-є, доповнене. Житомир: ЖОО ГО “Спілка економістів України”, 2012. 609 с.
40. Шевчук К. В., Роль управлінської звітності в обліково-інформаційній системі підприємства та особливості її формування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Ужгород, 2016. Випуск 6, частина 3. С. 137–140.
41. Шинкаренко О.М. Проблеми обліку виробничих запасів на підприємствах та напрями їх вирішення. *Вісник КНЕУ*, 2008. №1. С. 117–124.
42. Шум М. А., Гулько К. С. Особливості обліку та аналізу виробничих запасів на підприємствах України в сучасних умовах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. № 4. С. 166–169.